

Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Programlarının Öğretmenlik Tutumlarına Etkisi

M. Zahit DİRİK*

ÖZET

Bu araştırmada Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Programlarının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi araştırılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular, Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi gibi sanat Eğitimi programlarının öğretmenlik tutumlarının gelişimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonuç üzerinde, programlarda duyuşsal boyutun ihmali kadar program dışı olumsuz etkenlerin de etkili olduğu söylenebilir.

SUMMARY

In this study, the effects of arts education curriculum on the attitudes of teacher candidates toward teaching profession at the faculty of Education was investigated. The results of the study showed that the effects of the Arts Education curriculums (Music Education and Picture Education) on the development of teacher candidates attitudes was not significant. It can be concluded that the existence of some negative factors effects the programs as much as the unconsideration of the affective domain of the curriculums.

Bir ülkenin en değerli serveti olan eğitilmiş insanını yetiştirmekle görevli öğretmenlerin eğitimi ve geliştirilmeleri, yetiştirecekleri ürünün kalitesi üzerinde doğrudan etkilidir. Günümüzde insan mühendisliği olarak nitelenen,

* Yrd. Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

öğretmenlik mesleğinde çalışacakların, eğitim uygulayıcıları olarak yapacakları hizmetin değerinin ve öneminin bilincinde olmaları gerekmektedir.

Türkiye de modern anlamda öğretmen yetiştirmenin başlangıcı sayılan 16 Mart 1848'de Darül Muallimin'in açılışından günümüze kadar öğreten yetiştirmenin uzun bir geçmişi ve önemli deneyimleri olduğu bilinmektedir.

Günümüzde Öğretmen yetiştirme, üniversitelerin sorumluluğu altında lisans ve lisans üstü programlarla gerçekleştirilmektedir.

Öğretmen yetiştiren programlarda, 1. Alan formasyonu, 2. Öğretmenlik formasyonu ve 3. Genel kültür formasyonu gerekli görülmektedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de bu üç boyutun öğretmen yetiştiren programlardaki ağırlıkları ve düzenleme biçimleri değişebilmektedir (Varış, 1973; Küçükahmet 1999). Değişmeyen gerçek, öğretmen yetiştiren programlarda bu üç boyutun ihmal edilmemesi, Öğretmen adaylarından bu üç alanda bilgi ve beceri yeterliliği istenmesidir.

Öğretmen eğitiminde öğretmenlik formasyonu programları ile öğretmenliğe ilişkin temel tutum ve davranışlar kazandırılmaktadır. Alan ve genel kültür formasyonu programın bilgi boyutunu oluştururken, öğretmenlik formasyonu boyutunda bunları da kapsayan davranış, tutum ve uygulama boyutları gerçekleştirilmektedir.

Tüm programlarda olduğu gibi öğretmenlik formasyon programlarının hedefleri de bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinişsel) alanlara yönelik olacaktır.

Bilişsel alan, bilginin edinilmesi ve uygulanması ile ilgili alandır. Burada bilişsel öğrenmeler ağırlık taşır.

Psikomotor alan, zihin ve kas koordinasyonunu gerektiren becerilerle ilgidir.

Duyuşsal alan, tutum, ilgi, değer ve duygularla ilgili duygusal yönlerin baskın olduğu alandır.

Türkiye'de tüm okul düzeylerinde ve tüm programlarda olduğu gibi, öğretmen yetiştiren programlarda da bilişsel alanın öne çıktığı, duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesi için yeterince çaba harcanmadığı bilinmektedir.

Duyuşsal alanın önemli bir boyutu da tutumlardır.

Tutum, belli bir nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1997: 1).

Tutumlar öğrenme yoluyla sonradan kazanılır. Bu öğrenme olayı, büyük ölçüde tepkisel ve edimsel koşullarla ile gerçekleşir (Aydn, 1997: 297).

Tutumlar da görüşler gibi kişiye özgü niteliklerdir. Ancak görüşler gibi kolay değişmezler (Karasar, 1995). Tutumlarımızın önemli bir bölümü hayatın ilk 25 yılı içinde oluşmakla birlikte, tutum oluşması yaşam boyunca devam eden bir süreçtir. Bu süreçte insanların davranış değişimine etki eden tüm uyaranların, aile, okul, arkadaş çevresi ve kitle iletişim araçları vb. etkili olduğu bilinmektedir.

Öğretmen yetiştiren programların da hedefledikleri davranışlara uygun insan yetiştirirken kasıtlı düzenlemelerle öğretmenlik tutumlarının gelişmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

Türkiye'de son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarla ilgili pek çok araştırma yapıldığı bilinmektedir (Küçükahmet, Can, Erden, Aşkar ve Erden, Aydın, Sara, vb.).

Gerek Türkiye, gerekse yabancı ülkelerde yapılan araştırma bulguları, geleneksel öğretmen yetiştirme programlarının öğretmen adaylarında istendik tutumlar geliştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir (Can, 1992: 36).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada eğitim fakültesi sanat eğitimi programlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlara etkisi incelenmektedir.

Bu çalışmanın genel amacı, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anasanat Dalı öğrencilerinin, programa girişleri ile dört yıllık eğitimleri sonucunda öğretmenlik sertifikası olarak programdan çıkışları arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bir farklılık olup olmadığını belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı öğrencilerinin programa girişleri ile programdan çıkışları arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anasanat dalı öğrencilerinin programa girişleri ile programdan çıkışları arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Bölümü 4. Sınıf öğrencileri ile Eğitim Fakültesinin diğer bölümlerinin 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi programlarında görev yapan öğretim elemanlarının öğretmenlik formasyon durumları ile öğrencilerinin öğretmenliğe yaklaşımlarına ilişkin görüşleri nedir?

YÖNTEM

Araştırmada öğretmen tutumlarını betimlemeye yönelik genel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 1997-1998 öğretim yılında Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi-Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı 1 ve 4. sınıf öğrencileri ile Müzik Eğitimi 1 ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Fakültenin diğer bölüm ve anabilim dalları arasından tesadüfi olarak seçilen Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık programı 4. sınıf öğrencileri ile Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri, Sanat Eğitimi 4. sınıf öğrencileri ile karşılaştırılmak amacıyla seçilmiştir.

Sanat eğitimi Programlarında görev alan ve verilen bilgi formunu dolduran 29 öğretim elemanı, araştırmanın öğretim elemanı örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknik ve Araçları

Araştırmada öğretim elemanlarının, öğretmenlik formasyonlarını ve programın öğretmenlik davranışlarına katkısına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 9 soruluk bir bilgi formu kullanılmıştır.

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ise Erden tarafından geliştirilen 5 olumlu, 5 olumsuz tutum cümlesinden oluşan Likert tipi "Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği" ile belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı Erden tarafından 0.88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretim elemanları bilgi formuna verilen cevaplar frekans ve yüzde olarak tablolaştırılmıştır.

Tutum ölçeği ise 1. sınıflara öğretim yılı başında ve sonunda, 4. Sınıflara ise yalnız öğretim yılı sonunda verilmiştir.

Gruplardan alınan tutum puanlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiş, Grupların tutum puan ortalamaları arasında gözlenen farklara ilişkin karşılaştırmalarda ilişkili ve ilişkisiz ortalamalar t testi kullanılmıştır. Gruplar arasında belirlenen farklılığın anlamlı olup olmadığına ilişkin yorumlarda .05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

Bulgular ve Yorum

A- Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bilgi formunu dolduran öğretim elemanlarının Anasanat dallarına dağılımları ve ünvanları Tablo I de verilmiştir.

Tablo: I
Bilgi Formunu Dolduran Öğretim Elemanları ve Ünvanları

Anasanat dalı	Profesör	Doçent	Yrd. Doçent	Öğr. Görevlisi	Okutman ve Uzman	Toplam
Resim-İş eğitimi	1	0	3	7	2	13
Müzik Eğitimi	0	2	2	9	3	16

Tablo I'de görüldüğü gibi iki anasanat dalında da 4'er öğretim elemanı öğretim üyesi, grubun büyük bölümünü oluşturan diğerleri ise öğretim görevlisi, okutman ve uzman kadrolarında bulunmaktadır.

Tablo II'de öğretim elemanlarının görev yaptığı öğretim alanları belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo: II
Öğretim Elemanlarının Öğretim Görevi Yaptığı Alanlar

Anasanat dalı	Alan dersi		Alan ve Eğitim dersi		Toplam
	f	%	f	%	
Resim-iş eğitimi	9	69	4	31	13
Müzik eğitimi	15	94	1	6	16
Toplam	24	83	5	17	29

Bilgi formunu dolduran öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu yalnız alan derslerine girerlerken resim-iş Anasanat dalında % 31, müzik eğitimi Anasanat dalında ise % 6 sı alan ve eğitim derslerini birlikte yürütmektedir.

Tablo III'te öğretim elemanlarının lisans eğitimlerini aldıkları fakülte ve yüksek okullar verilmektedir.

Tablo: III
Öğretim Elemanlarının Lisans Eğitimlerini Aldıkları
Fakülte ve Yüksekokullar

Anasanat	Eğitim Fak.		Güzel Sanatlar Akademisi-Fakültesi		Konservatuar		Eğitim Enst. + Lisans telafi		Diğer	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	5	38	5	38	0	0	1	8	2	16
Müzik eğitimi	8	50	0	0	2	13	6	38	0	0
Toplam	13	45	5	17	2	7	7	24	2	7

Tablo III'te görüleceği gibi öğretim elemanlarının büyük bir bölümü eğitim fakültesi ve eğitim enstitüsü gibi doğrudan öğretmenliğe yönelik alanlarda lisans eğitimi almışlardır.

Tablo: IV
Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Formasyonu

Anasanat Dalı	Lisans Eğitimi ile alanlar		Almayanlar	
	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	8	62	5	38
Müzik eğitimi	15	94	1	6

Resim iş eğitimi öğretim elemanlarının % 62'si öğretmenlik formasyonuna sahipken bu oran müzik eğitimi öğretim elemanlarında % 94'e çıkmaktadır.

Ancak öğretim elemanlarının öğretmenlik formasyonu almalarına ilişkin bu farklılığın Tablo X ve XII'de görüleceği gibi öğrencilerin öğretmenlik tutumlarının gelişimine anlamlı bir etki yaptığını söylemek güçtür.

Tablo: V
Öğretim Elemanlarının Yüksek Lisans Eğitimi Yapma Durumları

Anasanat Dalı	Yüksek Lisans Eğitimi var		Almayanlar	
	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	8	62	5	38
Müzik eğitimi	15	94	1	6

Tablo V'te görüldüğü gibi, yüksek lisans yapma durumlarında da müzik eğitimi lehine önemli bir farklılık vardır.

Tablo: VI**Öğretim Elemanlarının Doktora ve Sanatta Yeterlilik Alma Durumları**

Anasanat Dalı	Doktora alan		Sanatta yeterlilik alan		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	2	15	3	23	5	38
Müzik eğitimi	1	6	8	50	9	56

Tablo VI'da görüldüğü gibi Resim-İş Eğitimi öğretim elemanlarının % 38'inin müzik eğitimi öğretim elemanlarının ise % 56'sı doktora veya doktora yeterlilik derecesini almışlardır.

Tablo: VII**Öğretim Elemanlarının Anasanat Dallarında Öğrencilerin Hangi Alanda Daha İyi Eğitildiklerine İlişkin Görüşleri**

Anasanat Dalı	Sanat		Sanat eğitimi	
	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	2	15	11	85
Müzik eğitimi	5	31	11	69

Tablo VII'de görüldüğü gibi iki Anasanat dalında da öğretim elemanları öğrencilerin büyük oranda sanat eğitimi alanında eğitildiklerini düşünmektedirler. Yalnız sanat alanında eğitildiklerini düşünenler ise, Resim-İş Eğitimi alanında % 15 iken, Müzik Eğitimi alanında % 31 gibi programın hedefleri ile çelişen azımsanmayacak bir oranı yansıtmaktadır.

Tablo: VIII**Öğretim Elemanlarının Mezun Öğrencilerin Başarılı Olabilecekleri İş Alanlarına İlişkin Görüşleri**

Anasanat Dalı	Serbest sanatçı		Sanat eğitimcisi öğretmen		Özel bir kurum veya işletmede sanatçı	
	f	%	f	%	f	%
Resim-iş eğitimi	1	8	10	77	2	15
Müzik eğitimi	0	0	14	88	2	12

Tablo VIII'de görüldüğü gibi iki Anasanat dalında da (Resim-İş eğitiminde % 77, Müzik eğitiminde % 88) mezun öğrencilerin alanlarında öğretmen olarak başarılı olabileceklerini belirtmektedirler.

B- Sanat Eğitimi Anasanat Dalları Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Bu bölümde Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi Anasanat Dallarında eğitim gören 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan "öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden" elde edile puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları verilmiş ve aritmetik ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığına bakılmıştır.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği Ekim 1997 ayı içerisinde 1. Sınıflara (1. Ölçme), 15 Mayıs, 15 Haziran 1998 tarihleri arasında 1. ve 4. Sınıflara (2. Ölçme) uygulanmıştır. Ölçek her uygulamada her öğrenci için 10 ile 50 arasında değişen bir puan vermektedir.

Tabloların oluşturulmasında ve karşılaştırmalarda gelişimi izleme ve kesit alma yaklaşımları birlikte kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo IX da Resim-İş 1. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin 1. ve 2. ölçmelerinden aldıkları puanlar karşılaştırılmaktadır.

Tablo: IX
Resim İş Eğitimi Öğrencilerinin 1. ve 2. Ölçme Puanlarının Karşılaştırılması

Resim-İş eğitimi 1-4	N	\bar{X}	SS	t
1. sınıf 1. ölçme	70	36.06	6.68	-.54
1. sınıf 2. ölçme	70	36.63	5.43	

P > .05

Tablo IX'da görüldüğü gibi Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı Öğrencilerinin 1. ve 2. Ölçme aritmetik ortalamaları arasında sayısal olarak da, istatistiki olarak da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı Programlarını bir öğretim yılı süresince yaşayan öğrencilerin puanlarında ancak 0.57'lik anlamsız bir değişim gözlenmektedir.

Tablo X'da ise aynı anasanat dalı 1. sınıf öğrencilerinin 1. ölçme ve 4. sınıf öğrencilerinin 2. ölçmeden aldıkları puanlar karşılaştırılmaktadır.

Tablo: X**Resim-iş Eğitimi 1. Sınıf Öğrencilerinin 1. Ölçme, 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme Tutum Puanları Karşılaştırılması**

Resim-İş eğitimi 1-4	N	\bar{X}	SS	t
1. sınıf 1. ölçme	70	36.06	6.68	-.473
4. sınıf 2. ölçme	30	36.80	5.52	

P > .05

Tablonun oluşturulmasındaki temel düşünce, Resim-iş eğitimi anasanat öğrencilerinin 1. sınıfa başladıklarında sahip oldukları tutum puanları ile 4 yıllık eğitimleri sonucunda ulaşacakları tutum puanları arasındaki farkı belirlemektir.

Araştırmacının buradaki beklentisi 4. sınıfların 2. ölçmeleri lehine anlamlı bir farklılaşma idi. Ancak tabloda da görüldüğü gibi programa yeni başlayan ile bitiren öğrenciler arasında öğretmenlik tutumları yönünden anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo XI'de ise Müzik Eğitimi Anasanat Dalı 1. sınıf öğrencilerinin 1. ve 2. ölçme sonuçları karşılaştırılmaktadır.

Tablo: XI**Müzik Eğitimi Öğrencilerinin 1. Ve 2. Ölçme Puanlarının Karşılaştırılması**

Müzik Eğitimi 1. Sınıflar	N	\bar{X}	SS	t
1. sınıf 1. ölçme	30	36.83	5.94	1.22
1. sınıf 2. ölçme	30	35.30	5.07	

P > .05

Müzik Eğitimi Anasanat dalı 1. sınıf öğrencilerinin programa başlarken sahip oldukları tutum puanlarının aritmetik ortalamaları ile birinci yılın sonunda ulaştıkları tutum puanları aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Hatta 1. sınıfın 2. ölçmesinde çok sınırlı da olsa bir düşüş gözlenmektedir. Tablo XII'de ise Müzik Eğitimi Anasanat Dalı 1. sınıf öğrencilerinin 1. ölçmeleri ile 4. sınıf öğrencilerinin 2. ölçmeleri karşılaştırılmaktadır.

Tablo: XII
Müzik Eğitimi 1. Sınıf Öğrencilerinin 1. Ölçme, 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Müzik Eğitimi 1-4	N	\bar{X}	SS	t
1. sınıf 1. ölçme	30	36.83	5.94	-.178
4. sınıf 2. ölçme	16	37.19	6.65	

P > .05

Tablo XII’de görüldüğü gibi, müzik eğitimi anasanat dalında, programa yeni başlayan öğrencilerin sahip oldukları tutum puanları ile mezuniyet aşamasına gelen öğrencilerin tutum puanları aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sanat eğitimi programları öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının dört yıllık lisans programı sonucunda anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu sonuç sanat eğitimi programlarının öğretmenlik tutumlarının geliştirilmesinde yeterince etkili olmadığını düşündürüyor.

Bu sonuçları diğer bölümlerle karşılaştırmak amacıyla Tablo XIII’te, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı (RPD) 4. sınıf öğrencilerinin tutum puanları ile; Tablo XIV’te ise İngiliz dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin tutum puanları ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo: XIII
Sanat Eğitimi Programları 4. Sınıf Öğrencileri ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Bölüm	N	\bar{X}	SS	t
Sanat Eğitimi 4. sınıf 2. ölçme	46	37.20	6.03	-.329
RPD 4. sınıf 2. ölçme	24	37.63	4.63	

P > .05

Sanat Eğitimi Programları 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme tutum puanları ile RPD Programı 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo: XIV
Sanat Eğitimi Programları 4. Sınıf Öğrencileri ile İngiliz Dili Eğitimi
Anabilim Dalı 4. Sınıf Öğrencilerinin 2. Ölçme Tutum
Puanlarının Karşılaştırılması

Bölüm	N	\bar{X}	SS	t
Sanat Eğitimi 4. sınıf 2. ölçme	46	37.20	6.03	3.05
İngiliz Dili Eğitimi 4. sınıf 2. ölçme	34	40.94	4.94	

$P < .05$

Sanat Eğitimi programları 4. Sınıf öğrencilerinin 2. Ölçme tutum puanları ile İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin 2. Ölçme tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasında İngiliz Dili Eğitimi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

İngiliz dili Eğitimi 40.94 aritmetik ortalama ile 4. Sınıflar arasında en yüksek tutum ortalamasına sahip görülüyor.

Ancak İngiliz Dili Eğitimi ve RPD programlarında 1. Sınıf 1 ve 2. Ölçmeleri alınmadığından kendi içerisinde karşılaştırma yapılamamıştır. Bu programlar için Eğitim Programının öğretmenlik tutumlarına etkisi konusunda bir yargıda bulunmak için yeterli veri bulunmamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular şöyle belirtilebilir.

1- Öğretim elemanlarının eğitim durumları ve öğrencileri hakkındaki görüşleri ile öğretmenlik tutumlarına katkıları konusunda anlamlı bir ilişki belirlenememiştir.

2- Resim-İş eğitimi Anasanat Dalı Programlarının, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi belirlenememiştir.

3- Müzik Eğitimi Anasanat Dalı programının, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi belirlenememiştir.

4- Sanat eğitimi programlarını bitirenlerin öğretmenlik tutum puanları ile RPD programını bitirenlerin öğretmenlik tutum puanları arasında bir fark bulunamamıştır.

5- İngiliz Dili Eğitimi Programını bitirenlerin öğretmenlik tutum puanları, Sanat Eğitim programlarını bitirenlerin öğretmenlik tutum puanlarından daha yüksek ve anlamlı ölçüde farklıdır.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar konu ile ilgili diğer araştırmalarla büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir (Erden, Can).

Bu bulgular öğretmenlik programlarının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını geliştirmede pek etkili olmadığını göstermektedir.

Bu sonuç tüm programlarda olduğu gibi öğretmen eğitimine yönelik programlarda da duyuşsal boyutun önemli ölçüde ihmal edilmişinin bir göstergesidir.

Programların duyuşsal hedefleri de geliştirecek şekilde yeniden düzenlenmesi, duyuşsal davranışların ve tutumların kazandırılmasında koşullandırma önemli olduğuna göre, öğretim elemanlarının seçimi ve hizmeti yürütmelerinde tutum geliştirici koşullanmayı sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

Bu konuda ayrıca program dışı nedenlerin de öğretmenlik tutumlarının gelişimini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Örneğin mesleğin gelir düzeyi, statüsü, mesleğe girişte yaşanan zorluklar ve alternatif iş seçenekleri duyuşsal koşullanmayı olumsuz yönde etkileyen etkenlerdir. Bu olumsuz etkenlerin etkileri kontrol edilmeden, tek başına program içi düzenlemelerle olumlu tutumlar geliştirilebileceği düşünülmemelidir.

KAYNAKÇA

1. AŞKAR, P. ve ERDEN, M. (1987) "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği", Çağdaş Eğitim Sayı 121 s:8-11.
2. AYDIN, O. (1997) "Tutumlar" Davranış Bilimlerine Giriş, Açık öğretim Fakültesi Yayınları. s: 292-306.
3. CAN, G. (1992). "Eğitim Fakültesi Lisans ve Öğretmenlik Sertifikası Programlarının Öğretmen Adaylarında Tutum Geliştirme Açısından Etkililiği". Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 5 (2), s:35-42.
4. ERDEN, M. (1994). "Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Derslerine ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", I. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt I, s:170-185.
5. KARASAR, N. (1995). "Bilimsel Araştırma Yöntemi", Ankara.
6. KÜÇÜKAHMET, L. (1976). "Öğretmen Yetiştiren kurum Öğretmenlerinin Tutumları", Ankara Üniversitesi basım evi.

7. KÜÇÜKAHMET, L. (1999). "Öğretmenlik Mesleğine Giriş", s:1-14, Ankara.
8. SARA, S.A. (1993). "Fen ve Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", İzmir I. Eğitim Kongresi (1991) bildirileri, s:565-569.
9. TEZBAŞARAN, A.. (1997). "Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu", Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
10. VARİŞ, F. (1973). "Öğretmen Yetiştirme Üzerine", 50. Yıla Armağan A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: no 36.